

## XI. ARRAIÑAK

Begiratu dagiegun orain urpean bizi diran piztai, arraiñai eta itxasoko piztitzarrai.

Itxas-barrua arrain ugari eta apaingarriz beterik dago.

Sortalde urriñean eta Brasil'en arrain-mota arrotzak eta biziak dagoz, esaterako aingeru-arraiña, ezpatadunak, burrukalariak eta txantxitoa.

Arrain margodunak gure itxasoen apaingarriak dira eta gure baratzeko ur-tokietara be ekartzen doguz, bear ba'da. Jatorriz, txinatarrek izango dira.

Margo orreik lortzeko zaindu egin bear: Japon'en eta Italia'ko itxas-ertzetan egiten dabez umeak, eta ume oneik eguzkiak jotzen dauan lekuan ipiñi bear dira eta oparo jaten emon, gero ura aldatu eta ur berotara eroan, karaitz eta meatz-gaiz buztialdiak artu bear dabez... eta ori dana ondo egin-ondoren, azkenean margoz jantzita agertzen dira.

...

Belarri-ingurutik arnasa artzen dabe arraiñak, euren soin-darrak egatzak dira eta gorputza ezkatat estalduta dauke.

Arrain azurdunak batzuk ur gozoan bizi dira, esaterako angillea, beste mota asko itxasoan dabiltz, esaterako sardiña, atuna, txitxarroa, zapataria, beste batzuk urriñeko itxasoetan aurkitzen dira eta ara joan bear dau arrapau nai dauzanak, esaterako makallaua.

Beste batzuk azur zuridunak dira, esaterako aingeru gardakoa deritxona.

Ba-dira itxasotik ur gozora joan-etorriak egiten dabezenak be .

...

### IBAIETAKO ARRAIÑAK

Ur-otsoa deritxona itxas-lapurren antzekoa da, agin zorrotzak ditu eta arrain txiki asko jaten dau. Bakarrik bizi izaten da eta bere erasoa arraiñai, igelai eta ur-txoriak egiten dautse.

Eskandinabia-aldean ur-otsoak metro bat baiño geiago dauke luze.

Perka da onen antzeko ibai-arraiña eta asko jan bearrekoa. Arrantzaleak esaten dabe "perkak alde guztietatik sistutzen daukela", arantzazko belarriak dauzalako. Aintziretan eta enbor zarren abarretan egiten dauz arrautzak eta ura jatsiten danean eguzkiak ateraten dauz umeak.

Zamoa deritxona ur geldietan bizi da eta diz-diz beillegia edo oria dauka jantzi illunaren alboetan. Ezkata gutxi daukaz, baiña daukazan gogorak.

Amurraiña edo arrankaria arrapatzea ez da gauza erreza izaten trebea ez danarentzat. Margoak aldatzen dauz zelako uretan bizi dan alan. Norwega'n aintzira baltz sakonetan ortzi-adarraren margo guztiak artzen dauz. Balarri zoliak dauz eta arrantzalearen oin-otsak entzuten ditu.

Itxasoak gauza ezkutu asko daukaz gordeta oraindik eta, bear ba'da, ez doguz ezagutuko sekula be.

Arraiñik txikiena, azurdunen artean, Filipiñetan bizi dan talamazoka da: 0'01 m.

### ITXAS-PIZTITZARRAK

Mota askotakoak dira arraiñak, itxura eta kolore guztietakoak: lauak eta luzatuak, zerrenda-antzekoak, ardatz-antzekoak, leunak naiz arantzatsuak, otzanak eta ankerrak, garbiak eta pozoitsuak, guztiak egiten dabe uger eta batzuk egaz be bai, batzuk ibilli egiten dira eta beste batzuk zugatzetara igon be bai, ba-dagoz abestu egiten dabenak be.

Tiburoia da itxasoko marrazo edo piztitzar bat eta arrain txikiak sarritan beronen gorputzari lotuta bizi dira bentosa baten antzera

Ba-dira gizonari erasoten dautsoen arraiñak be, esaterako pirañak. Oneik aragi-jale txikiak dira eta Egoamerika'ko ibaietan bizi. Aldi labur baten txikitzen dabe uretara jausten dan beia edo idia. Ur-amiarma itxasoko ondarraren egoten da ezkutatuta, eta ikutzen dautson oiñari eztena sartu eta pozoia ezarten dautso. Itxas-suge edendunak erromatarren artean jopuen, esklaboek, gorpuzkiak artzen ebazan jateko, eta marmokak tximist antzeko bat botaten dau, gizonik zendoena gogortzeko indarra daukana.

Ba-dago marrazko tiburoi bat itxas-katamotza deritxona. Onek burrukan asi baiño len iges egiten dau, ez da ba ain txarra.

Baleak 13 m. luze euki leikez. Gelbearen narruak paper latz lez balio dau eta orretarako saltzen da. Azeri-arraiña ez da fidagarria. Gauza asko esan dira giza-iruntzaille diran onei buruz, ez dana sinistu, baiña ez larregi eurakana urreratu.

Arrain-motarik arrotzenak urrutiko sortaldean dagoz eta krisaullutzat naiz umeen jostaillutzat erabilten dabez, Ejipto'n esaterako: Diodon edo aginbikoa, tetraodon edo lau aginduna. Puztu ezkerro zarata bat ateraten dabe eta ur-gaiñean gelditzen dira borobillaren antzera.

Eta illar-arraiñak erdiz erdi 2 m. ditu eta milla kilotik gora da bere aztuna.

Eta txori-arraiñak, ikusgarriak.

Arrain batzuk euren bular-belarriak beso txiki biurtzen dabez eta beso oneikaz aurkitzen dabe ibilbidea, ur-bazterreko ondartzan. Buru-gaiñean daukezan begiakaz alde guztietara begiratu leikee.

Murloiña itxas-barruan ibiltzen da eta ateraten dabenean zarata bat egiten dau.

Itxas-barrenean arrigarriak dira arraiñen margoak eta izaerak, bakoitxak bere argia daroa eta euren bizileku diran baratz ederrak argitzen dabez.

Uretan dabiltzan arrain guztien artean azkarrena txitxi-espata deritxona da. Musturra ezpata-antzekoa dauka, 6 m. luze, eta ordu baten 96 km egin leikez.

Tarpon izena daroan arraiñak 4m. luze ditu eta burrukalari gogorra da, batez be arrantzaleak arrapatzen dauanean; batean jauzi, bestean uretatik urten, bestean uretara sartu eta urrin agertu... Egun osoa iraun leike burruka gogor onek. Zearo ler egiten dauanean amaituko da burruka. Tarpoi gizajoak galdu dau, baiña bere aragia ez da jateko ona.

Olazar'tar Martin'ek